

FLETORJA E KLERIT KATOLIK

TË SHQYPNËS

PERMAJTJA E LANDËS

Akte të Selís Shêjte:

Acta Pii PP. XI: Motu proprio de christianae doctrinae institutione toto orbo ordinanda. . fage 101

Akte të Dieçezeve:

Mi zgjedhjet per Kuvendin Kushtetues	« 107
Mi Ekspozicjonin botnuer të Misjoneve	« 110
Mi dý shêjtnore qi do të kushtohen Zêmers së Krishtit	« 111
Mi një shoqni per të sjellunit e të krishtenve qi gjinden jashta Kishës katolike.	« 113
Mi shkollat fillestare.	« 115
Mi Shoqni e Sh' Jozefit per kishna të vorfna	« 117
Programi i Shoqnis Sh' Jozefit per kishna te vorfna	« 118
Mi të shpifunat e një Revistes	« 119
Akte civile:	« 121

SHKODER

Shtypshkroja e Zojës së Pamerlyeme

123

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

FLETORJA E KLERIT KATOLIK

TË SHQYPNËS

AKTE TË SELËS SHËJTE

ACTA PII PP. XI

Motu proprio
de christianae doctrinae institutione
toto orbe catholico ordinanda

PIUS PP. XI

Orbem catholicum Encyclicis Litteris cum primum alloqueremur, omnium malorum, quibus humana societas laboraret, unum remedium admonuimus illud fore, si pax Christi in regno Christi quaereretur: addidimusque huiusmodi regnum in terris non aliter constabiliri, nisi Ecclesiae labore et industria tantis operam hominibus educandis. Id autem tum maxime facit Ecclesia, cum pro suorum sapientia institutorum et legum pueris adultisque doctrinam religionis impertit. Quapropter Decessor Noster desideratissimus, Benedictus XV, per litteras a Sacra Congregatione Concilii datas, sacrorum Antistites ex Italia interrogavit, non variis de religiosa populi institutione praescriptionibus obtemperarentur, ad quae illi interrogata, pro sua quisque diligentia et studio responderent.

Iam vero quod vigilantissimus Pontifex per opportune inchoaverat, Nos, hanc quoque tamquam hereditatem ab ipso traditam volenti animo recipientes, omnino perficere decrevimus. Eius rei gratia, atque etiam ut huius beneficam virtutem ad omnes gentes extendamus, placet admodum inire rationem, cum cogitationes ac studia bonorum omnium ad causam sancti communi tam coniunctam revocandi, tum praecipue sacrorum Pastorum toto orbe operam diligen-

tiamque adiuuandi laborandique in re, qua nihil plane pluris interesse potest, idque instituendo apud Romanam Curiam proprio quodam officio, quod dicitur, cuius ope Nos eam quam huic tantae rei debemus summam vigilantiam et curam in Ecclesia universa, melius ac facilius praestare possimus.

Itaque, *motu proprio*, ac de Apostolicae potestatis plenitudine, Nos apud Sacram Congregationem Concilii peculiare officium instituimus et per has litteras institutum declaramus, quo velut instrumento utatur Apostolica Sedes ad urgendam toto orbe terrarum operationem suis legibus de populo christianae doctrinae praeceptis erudiendo: cuius officii sit universam in Ecclesia actionem catechisticam moderari ac provehere.

Equidem confidimus salutare inde perceptum iri fructus, maxime si ad Apostolicae Sedis auctoritatem ea prompta et alacris Episcoporum ceterique cleri bonorumque laicorum, quam dare solent, opera, quod non dubitamus, accesserit. Sed tamem sinant, quotquot sunt ex utroque sexu consociationes sodalitatesque catholicorum, se a Nobis rogari, ut vel statas de catechismo conciones in sua quaeque paroecia ipsae in exemplum frequentando, vel clero parochiali adiutores ministrando, melius in dies de Ecclesia mereri velint in hoc quidem genere, quo nullum homini catholico nec sanctius nec magis necessarium esse videatur.

Atque eo etiam vehementius rogamus devotas Deo ex utroque sexu familias, ut non modo singulos singularum dioecesium suarum Antistites hac ipsa in re adiuvent, sed etiam curent in suis collegiis alumnos gradatim sic catechismo instruendos ut, cum plenius sapientiusque, quam solent, christianam doctrinam perceperint, et suam fidem contra ea quae obici vulgo consueverunt, possint defendere et eandem aliis quam plurimis vel inculcare vel suadere nitantur.

Illud etiam magnopere cupimus in praecipuis quibusque sedibus religiosarum sodalitatum quae inventuti instituendae sunt deditae, ibi, praesidibus ducibusque Episcopis, scholas aperiri delectis ex utroque sexu adolescentibus, qui accommodato studiorum curriculo formentur iidemque, facto periculo scientiae suae, rite renuntientur habiles ad magisterium doctrinae christianae historiaeque sacrae et ecclesiasticae obtinendum. Qui igitur quaeque religiosis domibus praesunt, curae sibi habeant e suis sodalibus deligere quos vel eiusmodi scholas velint celebrare vel pueris puellisque religionis praecepta tradere.

Episcoporum verum erit omnibus de religione scholis assidue advigilare; itemque de opera in hoc genere posita deque rei exitu,

maxime quod attinet ad scholas, quas diximus, altiores et collegiorum, tertio quoque anno ad Sacram Congregationem Concilii accurate referre. Ita feliciter, speramus, fiet ut maxima illa nationum catholicarum macula eluatur, quae est divinae religionis ignoratio, increbrescente labe reditu sitientium animarum ad inexhaustos fontes veritatis et gratiae, id est *aquae salientis in vitam aeternam*.

Quae autem his Litteris statuimus, ea semper valida et firma esse iubemus, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, XXIX iunii, in festo Principum Apostolorum, anno MDCCCXXIII, Pontificatus Nostri secundo.

PIUS PP. XI

Të shpallunit e kësaj Leter plot randsi, me të cillen Shejti Atë Papë i lajmon Ipeshkvive të ngrehunit e një Zyres të posagme, që ka me këndë porsë vegla e Selis Shëjte për me nzitë që të çohen në vënd urdhnat e dhanana përmbi shvillimin e katekizmit popullit, po Na nep rasen me i rreshtue ktu dy fjalë përmbi nevojën që ka populli i krishtenë për ket msim të hyjnueshem, e përmbi detyrën që kan të gjith famullitarët me e krye ket sherbim fort të vjeshem.

Për pak që t'i sjellim shtëpitë në kater anë të botës e të vëmë oroe jeten e të krishtenve, kena me përsëritur shumica e tyre tuj lënë më një anë punën e shpirtit, është dhënë gjithë etshëm mbas të mirave të rrëjshme të kësaj shekullit të zotit, e është zhvënë nder mkate e mrapshtina gjithë farësh. Si mos t'ishte Zot që shpesh e gjikon gjithë njerzit, si mos t'ishte një jetë tjetër që së bashku kurr, e në të cillen Zotin i Lumi ja nep të gjithëve shpërblimin e vëprave o me gzim o me mjerim, shumica e të krishtenve nuk kurrë tjetër veç se si me u ngrehë mbi shokë, si me fituë pasurinë e zotit, si me shfrytë nepset e kësaj e me shpërblimin nder gzim të pangishme të kësaj tokë. E cilli është shokja e kësaj të dejuar që kaq mnershem e ka çudnue shumicën nder ne? — Shëjti Atë Papë Pio i X, me shumë tjerë të dijshe që mërran me ket cashitje, fajin më të madhin ja pshtetë padijet të msimere të hyjnueshem që na ka lënë Shëlbuesi i dashtun. E për me arye. Sepse sikurse arsyeton vetë Shëjti Atë Papë, vallndesa e njerit qyshe se met e prishun prej fajit të Adamit, fort fort e harrohet Zotin e gjithë knaqen e vet e pshtetë nder gzim të turpshme nder njerë të kësaj jetë. Është prë nevoja që

ksajë vullndeses, të verbueme prej nipseve e të shmangun prej Zotit, t'i vëhet një prisë, që t'a ngrehin kah e mbara e e drejta. E ky prisë, jo i zgjedhun mbas kandjet, por i shënjue prej natyret, është shqisja. E cilla në kjoftë se nuk e ka driten e vertetë, due me thanë, nuk e ka dijen e msimeve të hyjnueshme, nuk ka me muejt me e krye sherbimin e vet, por ka me këne si i verbti që i prinë të verbtit, të cillët do e mos mbarojnë tuj kputë qafen më ndoj vend. Me kaq nuk dona me thanë, që të njoftunit e ktyne msimeve e shndrron natyren e nierit e e bân të pagabueshme, por që dieja e e tyne i nep të krishtënit vyrtit të posaçem me i krye detyrat që ka ndej Zotin, e me i kundërshtue trimisht veseve të mrapshta. E pernjimend: kuer kto msime qillore të predikueme prej Apostujve e të rrahuna mirë nder mend prej nierzve, patne fuqin me ndrrue ftyren e botës e me pertrik kah shpirti gjind, që jo veç Zotin s'e njifshin, por edhe ishin rritë e gadi kalbë nder vese më të poshtme, si nuk kan me pasë forcë me mbajtë në rrugë të Zotit besimtarët e Jezu Krishtit, të cillët vyrtit e fës e kan të bimun në shpirtë qyshë ditën që janë pagzue?... Por edhe kje se per ndoj kohë rrjedha e nipseve të kqija i largoj prej Zotit ata që e kan dijen e fës, është daj shpnesë e madhe se dikuer do të biejn në mënd; por shpnesë të kthyemit e permirsimit nuk mundet me këne gadi kurr per ata, që posë vullndeses të prishun prej mkatit e kan edhe mendën të terratisun prej padijet të ktyne msimeve të hyjnueshme. E kshtu me shum arsye na e la të shkrueme Shëjti Atë Papë Benedikti i XIV që më të shumen e atynve që rrxohen nder mundime të ferrit i gjënë kjo e zezë e mnëshme, pse nuk diejnë ato msime të temelshme të fës, të cillat i duhet të krishtenit me i diejt e me i besue, per me muejt m'u bashkue me Shëjten të parrizit.

Është prâ nevojë e madhe që t'i zhvillohen popullit kto të verteta të hyjnueshme; perse kto kan në vetvedi një fuqit teper të thekshme per me ja shndritë mendën nierit me diejt se shka i duhet me besue, e shka i duhet me bân per me sigurue shëlbimin e shpirtit. E per me e dishmue të verteten e ktyne fjalve, mjafton me pershkue disa prej msimeve që na nep feja shëjte; e cilla, si thotë Shëjti Atë Papë Pio i X, më s'parit na zblon Zotin e cillit e tija më një mënyrë fort më të shndritshme se mundet me na e zblue fuqija e mëndes s'onë prej vedit. Masandej na paraqet detyren që kena me e nderue Zotin *me fë*, që është nderimi i mëndes; *me shpnesë*, që është nderimi i vullndeses, e *me dashni*, që është nderimi i zëmers; e kshtu e lidhë gjithë nierin e ja shtron unji Krijuesit

e Sunduesit vet. Prej kjo fë e hyjnueshme na difton të rrjedhunit e nierit prej dores të Zotit, të bâmë në giasim të Lumit, et krijuem per lumnit të pasosme. E per ket arsye i detyron nierzit me e dashtë shoqishojnë porsit vllazen që janë; ju urdhnon me e shkue motin në ket jetë nder vepra të mira, e jo nder dhunë e të mrapshta; i mson gjithë kujdesin e jetimit me ja pshtetë Zotit, pse i Lumi kujton per në; i shterngon me ja njetë doren skamnorit; me i bân mirë edhe atyne që bânë keq; e me ja paravû të miren e shpirtit që do fitimit të shekullit; e tjera të verteta na mson plot dije e shëjtni, me të cillat jo veç i nep dritë mëndes të nierit per me gjetë të verteten, por edhe e shtjën vullndesen e tî me u dhanë kahë Zoti e kahë perdorimi i gjithë veprave të mira.

Por kto të verteta kaq të frytshme kush është në detyrë me ja diftue popullit? Nuk ka dyshim, ket detyrë e kan ata që janë këne zgjedhë prej Zotit me këne barit e shpirtinave. Sikursë barra e barive të shekullit është me shëjtue grigjen me kullosa të shëndoshta, ashtu barra e barive të shpirtit, o e meshtarve, është me i ngi shpirtinat e nierzve me msime të shëjtes fë. E kjo është arsyeja per të cillen Kisha shëjte, posë të një të prëmit të pa leqë, lypë prej meshtarve të vet edhe një dije të posaçme; pse ktyne u perket me njoftë ligjen e Zotit e me ja msue popullit. I cilli msim se shëjtueshem është para Zotit, nuk është nevoja me e shvillue ktyre mu muejtë se të cillit me ja marrë mëndja vetë. Mjafton me kujtue se kuer pranohet e levdohet aq fort prej Zotit lmosha, që t'i epet skamnori, per me ja letsue mjerimet e trupit, sa më tepër ka m'u pranue e me u levdue prej të Lumit zelli e mudi i meshtarit; i cilli jo letsime që kalojnë, por të mira që nuk s'ken kurr i shkaktun shpirtinave të nierzve? Jo, nuk është sherbim tjetër që ka më per zëmer i Lumi Jezu Krisht, i cilli per gojë t'Isaies Profetë pat thanë per vedi: „Une jam këne çue per me u predikue skamnorve“.

E kuer kjo detyrë pershë disa të tjerë meshtarë, shka do të thohet per ata, që në mnëshme të posaçme janë lidhë me ja bân popullit sherbimin e shpirtit? Shka do të thohet per famulltarë, të cillët mbahen prej popullit jo per qellim tjetër, por per me pasë prej ktyne shëjten e shpirtit me fjalë e Zotit e me tjerat mjete që ka temelue i Lumi Jezu Krisht? Permbi detyren e tyne flasin fort gillas sa ligja e shkrueme të Sunduesve të fës shëjte e sidomos shkresa e paharrueshme e Shëjtit Atë Papë Pio të X permbi ket çashtje; e më shkruen por thekshem ligjet e Kanunit kishtarë, që kty po i pershkruem: *Can. 129. Proprium ac gravissimum officium, pastorum*

praesertim animarum est catecheticae populi christiani institutionem curare. — Can. 1330. Debet parochus: 1º Statis temporibus continenti per plures dies institutione, pueros ad Sacramenta poenitentiae et confirmationis rite suscipienda singulis annis praeparare; — 2º Peculiari omnino studio, praesertim, si nihil obsit, Quadragesimae tempore, pueros sic instituere ut sancte Sancta primum de altari libent. Can. 1331. Praeter puerorum institutionem de qua in can. 1330, parochus non omittat pueros, qui primam Communionem recenter receperint, uberius ac perfectius catechismo excolere. — Can. 1332. Diebus dominicis aliisque festis de praecepto, ea hora quae suo iudicio magis apta sit ad populi frequentiam, debet insuper parochus catechismum fidelibus adultis, sermone ad eorum captum accommodato, explicare.

Mbas ktyne fjalve kujtojmë se nuk lypen arsyena tjera per me ja mbushë mënden Zotni famullitarve qi do e mos janë të detyruem me ja zhvillue popullit per të dile e të kreme të vertetat e fës; e jo veç popullit të rriçem, por edhe fëmijë e të rive janë të shternguem me ja dhanë msimin e fës, me at masë e mënyrë qi e lypë fuqija e mëndes së tyne; e kje qi s' e kryene ket sherbim, teper randë e ngarkojnë shpirtin e vet.

Por sikurse mirë e dini, puna mundet me u bā gjith nuerish. Nuk ā mjeft me ja predikue popullit fjalët e Jezu Krishtit do e si do, por duhet me ja paraqitun mirë, në mënyrë qi të mundet me xjerrun fryt. Nuk āsht punë e lēt me bā katekizmin mirë, āsht mā vshtirë se me bā tjera predke. Prandej lypet qi meshtari t' i gahet me kohë ktī saj predikimit; e të ja mbushin fort mënden vedit, se sa mā i trashë āsht populli, aq mā mundë do të bāhet per me ja shti në trū kuptimin e të vertetave të hyjnueshme. E mjeshtrija e predikatarit shifet mā giltas e gmoget mā teper kuer di me e prū fjalën e me e shvillue mëndimin mbas giendjes të popullit qi āsht tuj e ndigjue.

Shterngoniu prā, o Villazen mēshtarë, e perdornie me zellë ket vegël shëlbimit. Mos të ju ndalin vshtirsinat e mos të ju ftofin mundi, se pa hjekë keq kurrjā nuk fitohet. Nepni me gjith fuqi me e shgulë prej popullit t' onë padijen e msimeve të hyjnueshme, të cillen Shëjti Atë Papë i soçem e thrret dangan mā të madhen e kombeve të krishtena. Mëndoni se e hyjnueshme āsht vepra qi kryeni; ju me ket mjet i perkraheni Shëlbuesit të dashtun per me pshtue shpirtin e nierzve. E i Lumi Jezu Krisht pa dyshim ka me ju dhanë ndimen mā të madhen per me xjerrë fryt prej mundit qi të hiqni e ka me ju dhanë shperblimin mā të plotin per tū mira qi të bāni.

✠ LAZRI Argjipeshkvi.

AKTE TË DIEÇEZEVE

PERMBI ZGIEDHJET

per Kuvendin Kushtetues

MESHTARVE TË NDERUESHEM E POPULIT TË DASHTUN

T' ARKIDIEÇEZEVE E TË DIEÇEZEVE T' ONA

SHNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Me 13 Tetuer të kësaj vjetës 1923 Këshilli i Naltë i Shtetit i pshtetun në shtojcë të Shtatutit, urdhnoj zgjedhjet per Kuvendin Kushtetues të kombit t' onë, tuj caktue se zgjedhsat e parë fillojnë votimin per zgjedhsa të dytë të banen me 26 Nanduer 1923, e se këta votojnë per misët e Kuvendit Kushtetues t' ëjten me 27 Dhetuer të kësaj vjetë, në gjith Shtetin per një herë.

Mënyra e zgjedhjeve e cilsinat si per zgjedhës ashtu edhe per të zgjedhun caktohen hollësisht në ligjen e votueme prej Parlamentit t' onë. Pikat mā kryesore, e qi na duken mā të nevojshme m' u pasë para sÿshë prej gjithkui janë këto:

1) Gjith i cilli shtetas mashkull, qi ka mbushë 18 vjet, e ka cilsit e duhme, āsht zgjedhës i parë. Neper qandrat e zonave elektorale do të viren listat e zgjedhësve të parë e të dytë. Prandej gjith i cilli banues i një zonës elektorale, qi ka moshen 18 vjetsh e cilsit tjera per me kënë zgjedhës i parë e i dytë, do të veshtrojë a ka mbrendë ēmnin e vet. Në rasë haresë, duhet me bāmun me një herë hapat e nevojshem per me kerkue rregjistrimin e mserimin e atynve qi janë lānë jashtë në listat e permanenta.

2) Krye 250 banuesve del një zgjedhës i dytë, e krye 8000 frymësh do të zgjidhet një mis i Kuvendit Kushtetues; por pakicat kan të drejtë me çue një tjetër mis kuer jet një repitë permbi pēsë-mijë frymësh.

3) Si per votimin e zgjedhësve të dytë, ashtu edhe per votimin e misvet t' Asemblës biletat mund të shkruhen si mbrēnda salës së votimit, ashtu edhe jashtë. Mbas shumica e zgjedhësve janë analfabetë, duhen marrë masat qi per me shkru biletat të merren njerëz të ndershëm e të besueshem, e qi mos të jenë as nëpunsa as oficira as gjendarnë.

4) Biletat e mbushuna do të pshtillen në mndyrë qi mos të shifen emnat e shkruem mbrëndë. Askush nuk mundet me i lypë votuesit qi t'i diftojë biletën e shkrueme asë emnat per të cillët ka votue.

5) Perpara se me e hjedhun voten nd' arkë, komisjoni mund të kerkojë me e pamun biljeten, por vetun kah ana e pashkrume per me u sugurne mos votuesi po hjedh dy vota per një herë.

6) Si kandidatët per zgjedhës të dytë ashtu edhe kandidatët per misa të kuvëndit kushtetues (Asemblés) munden m'u gjetë në salë të votimit ditën e zgjedhjevet. Po të mos munden vetë, kan të drejtë me çuem në kambë të vet ndo 'j perfaqgues. Edhe asht mirë t' a ushtrojnë ket të drejtë, qi të sigurohen prej g' fardo shperdorimi.

Nuk asht kush prej popullit shqyptar qi nuk e shef randësin e madhe të kësaj rasës historike. Populli mbarë i Shqypnis, o per së drejti o terthoras, grishet prej atdheut me shtim temelet e palejshem të drejtave e të detyrave të Kombit shqyptar, të ligjvet të Parlamentit e të veprimit të sa qeverrinave qi do të ndjekin njena mbas tjeters.

E këjo randësi kaq e madhe na shterngon, o Villazen të nderëshem, o Bij të dashtun, me ngrehë vrejtiën t' uej permby barrë qi i ngarkohet gjith të cillit nesh. Kleri katolik asht e do të jenë apolitik; kundrejt partinave e kundrejt njerzve qi ushqejnë parime, të cillat nuk ju kundershtojnë të drejtave fetare e morale, e nuk cenojnë, veturdhmin, pámvarësin e tansin të kombit t'onë, Kleri katolik asht asnjans: nuk e shtyn simpatí as idhnim vetjak, nuk e lidhë një formë e caktueme e qeverimi, por prandon të gjitha format të ligjshme qi perkojnë me shpirt të popullit, e nuk i bijnë nesh të drejtave të tjervet: pershin në tugë të dashtnis të Lumit Jezu Krisht gjith nierzit vullndetmirë. Por Barít e popullit katolik e gjith i cilli besimtár i kësaj fé ka detyra të domosdoshme, qi kishte me këne trathiti mos t' i kryete.

Ka mâ së parit detyren me e mbajtë të paprekun e të patundshem visarin e fës shëjte; të njasajë fé qi na bashkon me Bâsin e natyrës s' onë; na tregon mësimet e urdhnimet e Shëlbuesit të shpirtnave t' onë e rrugen e shkelun prej tij me mbërijtë në lumni të pasosme. N' i lëshoshim sýt rreth botës, shofim se edhe sot, si kuerdoherë, një luft' e rrebtë mbretnon ndermjet të drejtes e të padrejtësis, ndermjet të Zotit e të fuqinave të fundit të ferrit, e perfaqsesat e këtyne fuqinave nuk lodhen, nuk merziten kurr tuj perdorë mjete gjithnduersh me shkoqë nierin prej Bâsit të vet, prej të hyj-

nueshmit Shëlbuesit t' onë; e mbësheftas me hartime të shpellave t' errta masunike e sheshit me shembulla shkandullore, me botime të helmatisuna, me ligjë të pashpirtë mundohen me sjellë në rrjedhë të vet popullin besimtár, por mâ fort me shkolla të pa Zot orvatën të farmakojnë qysh në fëminí zëmrat e njoma të moshes së ré; tuj e dijtun mirëfillit se po të ndalojnë prej mëndes së fëmivët driten e fës e mësimet e saja, të hupin në zëmër të moshes së ré ndiesit qi feja e të Lumit Jezu Krisht sharton nder zemra të tyne, pa tjetër mudi i fuqinave të ferrit do të dalin ngadhnjyes. Prej këtej apostazia e popujve e të mbretninave prej Fës shëjte e prej parimeve të drejtësis; prej këndeje lidhja e njerzve në shoqnina të betueme me shkallmue, mbas poshtnimit t' Auktoritetit fëtar, temelet e çdo Auktoritetit shoqnuer. Prandej detyra e jonë, o Villazen të nderëshem o Bij të dashtun, asht me çue në ket rasë perfaqsesa të kombit njerz të provuem per parime të shëndoshta, per veprime të pshtetuna në mësimet qi ushqen feja katolike.

Nji tjetër detyrë e domosdoshme asht dashtntja e Atdheut e mprojtja e të drejtave të tija. Nuk mundet me dashtë Zotin pernjimend, nuk mundet me këne besnik i Fës shëjte ai qi nuk do e nuk mpron të miren e Atdheut të vet. Vetë i madhi Zot e ka dikue në zëmër të nierit ketë dashtni shëjte, e i Lumi Jezu Krisht jo veç me gojë na ka urdhnuë n' Ungjillë të vetë me dashtë Atdhën e me i ndihmë Auktoritetit të tij me ato fjalë: *Reddite quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo*, por si edhe nieri i vertetë qi asht, desht me diftue me një shembull njerzuer dashtni per Atdhën e vet kúr, me parapám mjerimet e të zhbimit e Ruzalemit, kjau me lot per t' qe. E dishmuesat e lumnueshem të Fës shëjte, në fillesë të Kishës katolike, sa ishin të patundshem kundrejt urdhnit me a hruë idhuj e rrëshem të Rromës së pafë, aq të papritueshem dritoheshin tui rá, me armë në dorë, kú i ftote rreziku i Atdheut, tuj e dijt prá m' efillit se ushtár' e komandarë, të kthyemi ngadhnjyesa prej skajve të mbretnis, do t' u hidhshin ushtrim shëhvët e gra, pse s' do të ndigiojshin me ju bâm fli Zotave të ndjeshem të Rromës. -- Sot prá qi zâni i Atdheut na fton me i shtim temelet e mirëvajtjes së tij, kujdesi mâ i madhi do të jetë me çue n' at Areopag njerz të nderëshem, qi apin shpresë se nuk kan me shitë ndergjegjen e vet e interesat e Atdheut as per dashtni vetjake, as per pare të kujdo.

Per ket arrsyë Ipekavit katolik të Shqypnis kan me i shpallë klerit e popullit të vet listen e atyne njerzve qi në ndergjegje të vet i shofin para Zotit t' atë me na perfaqse në Kuvënd Kushte-

tues t' ardhshem. E detyra e gjith cillit nder jue është me e pranue e me e perkrahë mâ së mirit ket listë.

Mbë ket rasë ju urdhnojmë qi të ju ramen në dorë kjo çarkore, gjith Meshtarët të shtojnë në Meshë shëjte kolekten „*pro quacumque necessitate*“, e t' i porositet popullit me premtue Meshen qi shofin në ditë të Diele e në ditë festa, e me ju lutë Zotit me uratë tjera qi të na shndrisin me dritë të vet t' amshueshme me zgjedhë ata qi don aj vetë, e të na bëjnë të lëta veprimet e duhme. Njikëjo, o Vllazen të nderëshem, o Bij të dashtun, është arma e luftimit t'onë: urata e pervujtë para lterit të Hyjnës: e armë tjetër luftimi nuk kena as s' duem me pasë.

Bekimi i Tenzot kjoftë me jue.

Shkoder, 30 Tetuer 1923.

- † LAZRI Argjipeshkvi i Shkoders e Admin. i Lezhës
- † FRANIA Argjipeshkvi i Durrcit
- † FR. BERNARDINI Ipeshkvi i Pultit
- † D^r. GJERGJI Ipeshkvi i Sapes
- † ZEFI Ipeshkvi Abati i Mirditës

Leter e Argjipeshkvit të Shkoders permbi Ekspozicjonin Botnuer të Misjoneve në vjeten 1925.

Në fletoren e mbrame kena botue Letren qi Shejti Atë Papë ja dergote Lartsiës së Tí Kardinal G. M. van Rossum tuj ja pshtetë krydrejtimin e të madhit ekspozicjon të Misjoneve të gjith botes, qi vjeten 1925 do të gilet nder palate të Vatikanit. Ashtu edhe kena shpallë shkresen qi Kardinali i siper permendun ja drejtote Ipeshk-vive e tjerve Kryetarë të Misjoneve tuj i grishë me marrun pjesë me sá fuqi qi të kenë në ket Veper qi do të dalin pá dyshim fort e lulxueshme per shëjten fë. Dihet prej gjithkuej se vjeta 1925 është vjetë jubileut, o vjeta e Ndjeses së madhe; e prandej shtegtarë të pá njehun prej të gjith kombeve katolike kan me lshue në gjytet të Kromës per me fitue ndjesen e per me pá ket paraqitje të madh-nueshme. Perfolet se në të gjitha vëndet e Misjoneve janë tuj u bá gatime të mdhaja tuj dishrue se i cilli kombë me u paraqitë me nderë para botes në ket rasë të jashtazakonshme.

Ndera e e mira e atdheut t'onë e lypë qi edhë na katolikët e Shqypnis të xehena me bi në valle me tjerë sa ma mirë të munde-na; tuj mëndue qi na me ket punë jo veç nderojmë fën shëjte, por edhë i qesim lavd atdheut t'onë, e i bëjmë reklam të fortë nder sá gjind qi nuk na njofin.

Per me i dalë mâ mirë ktí qellimit kena ëmnue një komitet, i cilli e ka per detyrë me u marrë me ket çashtje, e me u vù në të per-pjekun me sá gjind të lypen si permbrena si per jashta Shqypnijet.

Komiteti perbâhet prej fort të Ndertit Zotni D. Pjeter Gjures Famullitarit të Shkoders, e prej dy të Nderueshmeve rregulltarë Atë Frano Genovizzi S. J. e Atë Tom Bicaj O. F. M.

Nuk kena dyshim qi edhe Diegezet tjera kan me u bâ me t' O-nin per me punue së bashkut në ket lamë të nderueshme; e pra-ndej kishte me këndë mirë qi prej të gjitha vëndeve të zgjidhej prej Ipeshkvive ndonji i cilli të vëhej në të perpjekun me ket komitet, e të kshilloheshin bashkë me i dhanë ksajë veper shvillimin mâ të plotë.

Shpresojmë se komiteti ka me u dhanë edhe sa të mundet per me mledhë disá antarë per një shtegtí të pershpirtshme per Rromë e Genazzano; qi edhe në ket landë të nderimit ti avitena ndopak kombeve tjera, e të fitojmë si ndjesen, ashtu bekimin e posaçem prej të Pushtueshmes Pajtores s' onë, Zojës Nanës të Kshillit të mirë.

✦ LAZRI Argjipeshkvi

Leter e Argjipeshkvit të Shkodres permbi dy shejtnore nderkomtare qi do të kushtohen Zënars së Krishtit.

MESHTARVE TË NDERUESHEM E POPULLIT TË DASHTUN
T' ARKIDJEÇEZIT TË SHKODERS E TË DJEÇEZIT TË LEZHES
SHNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Pagja botnore teper keq trazue prej lufte të kalueme, e aspak sigurue prej pleqninave të pa drejte qi kanë mbas kollet po shkoinë tuj bâ kryetarët e shteteve të mdhaja ka shti në luides shëkullin marë; e një frigë e arsyesme ka kapur zëmrat e të gjith atyne, qi per njimend e dishrojnë qetsin e të mbaren e nierzve të mjeruem. Frigë e arsyeshme po thona; pse tuj kuitue në njenë anë fjalët e të Shkruemit Shëjte me të cilat na bëhet me diejtë se pa bekim të Zotit nuk ka qindësë kurgja permbl ket tokë, nisi *Dominus aedifi-caverit domum, et in vanum laboraverunt qui aedificant eam* (Psal. 126.1);

e më tjetren tuj vû oroe me që farë parimesh të pa drejta shkelen tagret e të ligshuëmve, shifet çiltas se pagja qi sot kena i pergiet asajë ndertesës të ngrehun mbi randë t' imtë, të cillen, si thotë Jezu Krishti, që farë do të trandunit mjafton per me e rrënue.

Prandej disa nierz të pershpirtshem tuj dishrue qi pagja e ver-tetë të ranjoset e të sundojnë mbi gjith boten, kan mëndue me ju sjellë per ket qellim Kronit të qetsis e të gjitha hireve, Zëmres së hyjnueshme të Lumit Jezu Krisht. E per me e pengue disi Shelbuesin e dashtun me ja krye dishiret e të gjith të mirve qi lypin pagjë e qetsi, kan dâ me ndertue në nderë e në lavd të ksajë Zëmer fort të mshrirshme dý Shëjtnore nderkomtare, qi do me thanë, kan dâ me ngrehë dý kishna të madhnueshme me ndima të gjith kombeve qi besojnë në të Lumin Jezu Krisht. Njena ka nisë me u ngreh në gjy-tetin e Rromës, kû â qandrra e të gjith katolicizmit; e tjetra në mal t' Ullive afer Ruzalemit, m' at vënd kû i amlî Shelbues i dha fillë mundimeve qi hoq per shëlbim të gjith nierzve.

Mëndimin e mundin e ktyne të divoqmeve Shëjti Atë Papë jo veç e ka prandue, por edhe me Letra qi ju dergoj Lartësis së Tí Kardinal Pompilit, Mkamsit të vet në Rromë, e fort të Shndritshmit Argjipeshkvit të Tolozes, kryetarit të komitetit per Shëjtnoren e Ruzalemit, e ka levdue tejet, e i ka pushtetue kta prisa të shkel-xyeshem me grishë krishtenimin marë me u bashkue në ket veper lumnijet per shëjten fë, tuj dâ bekime të posaçme gjith atyne qi nuk kan m' u kursye me e dhanë ndimen e vet per ket qellim të shejtnueshem.

Tuj kënë edhe na katolikët e Shqypnis një pjesë sa do e vogel e grigjes të Lumit Jezu Krisht, e tuj pasë na nevojë, mos mâ teper se tjerët popuj, per qetsi e të mbarë, ndera na thotë, e prodbimi na shterngon mos me u dâ villazneve t' onë, por me at fuqi qi të kena të gjakojmë me e vû edhe na në mos tjetër ka një gurë per shpî n' ato shëjtnore, qi kan me dishmue fën e gjallë të katolikve, e kan me ngrehë prej Zëmers fort të mishrirshme të Lumit Jezu Krisht bekimet mâ të kandshmet permbi popullin e krishtënë.

Prandej po urdhnojmë qi në të tana kishnat e famullinave qi mvaren prej Nesh, ti kndohet popullit kjo shkresë e Jona, e ti bâ-het me diejtë se që tesh e deri në mbarim të vjetës po i nepet kohë me e diftue bujarin e vet per ket veper të shëjtnueshme.

E dím se popullin t' Onë e ka rrethue skami, e se shum tjera të dhanuna randojnë mbi të; por shpresojmë se feja e ndezun qi i flakron në zëmer ka me e shtý me ja bjekë vedit ndonji sënd të

vogel per me ja falë Zëmers së Jezu Krishtit. Nder të gjitha të dilet e të kremet ka m' u sjellë kasheta popullit per ket qellim; e në fi-llesen e motmotit të rí të tana lmoshnat kan me u mledhë në dorë t' Onë, e prej Nesh kan me u dergue kujdestarve të dý shëjtnoreve.

Të mëndojmë se mënyra mâ e pagabueshme per me e muejt skamin është lmosha per lavd të Zotit; të kujtojmë edhe msimin e Shelbuesit të dashtun, qi na thotë, se me at masë qi të kena ma-tun tjerët, kena per të kënë matë edhe na; qi do me thanë nepni e kan per të ju dhanë.

E bekimi i Zotit reshtë permbi të gjith jue; e ashtu kjoftë.

✦ LAZRI Argjipeshkvi

V. O. Punë fort e levdueshme kishte me kënë qi të tana Die-gezet të xeheshin me hi në hise të ktyne shëjtnoreve; në mënyrë qi edhe Shqypnija katolike të mrrín me e fitue një skutë sa do të vogel në ta.

Prandej, ne kjoshin të ksajë mëndes, po i lusim xehesisht fort të Shndritshmit si Villaznit t' Onë Ipeshkvit e Shqypnis, qi të kënë mirsín me ja çfaqë popullit dishirin e vet, e me jau dhanë Zotni famullitarve urdhnat qi lypen.

Shkoder, 23 Tetuer 1923.

Leter e Argjipeshkvit të Shkoders permby një Shoqni të lutunash per të sjellunit e të krishtenve qi gjinden jashta Kishës katolike.

MESHTARVE TË NDERUESHEM T' ARDIEÇEZIT TË SHKODERS

E TË DIEÇEZIT TË LEZHES

SHËNDET E BEIM PREJ ZOTIT

N' Amerikë në gjytet të New-Iorkut, i temelle para pësmdhet vjetve një Shoqni, qi thirret „Shperbënit“ e eilla ka per qellim me u mundue me çue në vënd me të lutuna dishirin e të Lumit Je-zu Krisht, qi të gjith besimtarët e ti të mledhen në një vathë e nen një barí. Sepse, sikurse dihet, shum janë popujt qi mbahen me Je-zu Krishtin e Lumit e dikur duhe kënë pjestarët e Kishës së ver-tetë, por mandej po u dene prej vënt e kjene shkputë porsi degë të kalbta.

Per me i prûe në fije kta nierz qi e kan shmangë rrugen e shëlbimit, e per me bâ qi prep të kthejnë në gjí të Kishes Katolike sikurse femí të tretun qi kthejnë në prëhen të nanës të braktisun, kjo Shoqní ka shenjue do të lutena të posaçme me u thanun tet dit rresht, që prej të 18 dit të Kallndorit në të cillen lutet e kremja e Selís të Shë Pjetrit në Rromë, e deri në 25 të kti mojit, qi lutet të kthyemit e Shëjtít Shë Palë në fé të Jezu Krishtit.

Ipeshkvit e Amerikes nuk vonuene me e pranue e me e pshtetë ket Shoqní kaq qellimshejte; e vetë Shëjti Atë Papë Pio i X e levdoj e e porositi: e Benedikti i XV, sikurse edhe i soçmi Prísi i Shëjtes fé Pio i XI, u denjuene me u bâ antarët e sajë; u detyruene me thanë Meshen nder një aso ditsh per ket qellim të levdueshem, e e begatne me ndjesë të plota e të veçanta. Ndjesa e plotë fitohet prej të gjith atyne qi kan me thanë rresht për ato tet dit qi dítueme të lutunat qi mâ poshtë po qesim; e kan m'u rrfye e m'u kungue e me u lutun si është mëndja e Shëjtít Atë Papë. — Ndjesa e veçantë e dyqind ditve fitohet prej atyne qi t'i thonë uratët e permenduna në cillen do t' atyne tet ditve; e si e plota ashtu e veçanta mundet me u fitue edhe per shpirtna të Burgatorit.

Tuj kënë kjo Shoqní një veper fort e levdueshme e fort bâmirse per shpirtna të nierzve, po Na hjek zëmra me e pá të temelueme edhe nder Dieçeze t' Ona. Prandej po sillena prej Jush, o Villazen të Nderueshem, qi Ju kena porsí krah të fuqishem per me punue vëneshten e Zotnís së Madh, e po ju lusim qi mos të pritoní mâ parë ju vetë me i thanë me zëmer të lutunat e shënjue; e masandej me grishë edhe popullin t' Uej qi të mlidhet te kiska nder ato dit sa mâ fort të mundet, e t'a lusin Zotin qi të kët dhimë e mshirë per sa villazen t' onë, të cillt mjerisht gjinden jashta kishes së vertetë.

Jena të sigurtë se të lutunat e një shumices nuk ka me muejt me i qitë poshtë i Nalti, por ka me i kqyrë me sy të kandshem, e posë shperblimit qi ka me i dhanë atyne qi luten, shpresojmë se edhe të gabuemve ka me ja shndritë mënden me e njoftë gabimin, e ka me ju dhanë hirin me ndjekë të verteten. Ashtu kjoftë.

Antiphona. (Joan. XVII. 21.) Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint: ut credat mundus quia tu me misisti.

Ÿ. Ego dico tibi quia tu es Petrus.

R. Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.

ORATIO

Domine Jesu Christe, qui dixisti apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis; ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiae tuae: eamque secundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris: qui vivis et regnas Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

Shkoder, 29 tetuer 1923

✠ LAZRI Argjipeshkvi

Leter e Argjipeshkvit të Shkodrës Famullitarve permby shkollat fillestare.

ZOTNÍ FAMULLITARVE T' ARKIDJEÇEZIT TË SHKODRËS

E TË DJEÇEZIT TË LEZHES

SHNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Vllazen të nderueshem,

Ësht do kohë qi rrekena me ja u tëfaqë nder sy të gjithve ndjesinat t' ona e falnderimet mâ të ndeztat per mëndyrë e levdueshme, me të cilen Ju patët mirësin me i pergjegjë atí grishun qi Ju bame para do mujve me cilë seicilli në famullí të veten ka një shkollë fillestare per fëmít e vocerr. Po, me ju tëfaqë nder sy të gjithve ndjesinat t' Ona e falnderimet mâ të ndeztat, po kjo ndigiesë e unjshme e gjith juve, o mâ mirë ky zellë t' aket qi dítueme me krye me të shpejtë, jo urdhnin por dishirin e mësimin e Bariut t' uej, sikursë gudití shum kënd, ashtu ndet shitetin t' uej si mshitar, e këndaqi zëmren t' Onë, tuj Na dishime çiltas se falemi nderes Zotit, kena kuej i prim, e kena me të panojnë. Mëer ju me një punë aq të randë, si është shkolla e nderueshme, e per të cillen nuk ju detyron farë ligjet kishtare, dítueme gjith tet të xët me ndjekun zânin e të Parit t' uej e me me në vënd fjalën e Tí, na pritë farë shperblimit, sá mâ e madhe do të jet shpresa, o mâ fort, i ngultë besimi, se nuk keni me ju shmangë kurr detyrës t' Uej, edhe pse e vshtirë të jet çashtja e i fort kundërshtimi. Aj qellim i shëjtnueshem i lulzimit të Fés t' i perparimit t' Atdheut qi ju ka dhanë fuqín në ket rasë, aj prep ka me ju trimnue të do rasë tjeter me e bâ fli vehen per këto dy ndjesna shëjt. Fe e Atdhé.

Ju falena prá nderës me zëmer per tregim të bukur bashkimit e ndigieset qi me ket veper keni diftue; ju falena nderës per faqe të bardhë qi me të i keni qitë gjith klerit marë; e ju falena nderës edhe per provë qi na keni dhanë se fjalët t' Ona prej jush prano-hen, e dishiret t' Ona me dashtëni prej jush kryhen.

E ket sherbim fort të vjeshem qi keni nisë per të mirë të fës e të kombit mos e kputni, o vllazen të nderueshem, mos e ngurro-ni. E diëjm se detyra të posaçme ju lypin me u gjetë në shum sher-bime tjera të pershpirtshme, por zelli i lummnis së Zotit e dashtë-nija me i bâ mirë popullit kan me ju bâ me e gjetë kohen per se të cillen punë. Cilli sherbim e ka rendin mâ parë, e dini vetë; veg këqyrni e mundonju qi njëni të bâhet e tjetri mos të lêhet.

Nuk, është nevoja, o vllazen të nderueshem, me ju folë permbi fryte të kandshme qi rrjedhin prej shkollës fillestare kuer të jët e pshtetun në parime të fës. Ju mirë e dini e fort hollë kuptoni se nder kësi soj shkollash fëmija e të krishtëneve, posë veshtrimeve qi marrin kah ana e shekullit, permirësohen edhe mâ fort kah shpirti tuj u ushqye me besime të larta, tuj u stolisë me ndjesina të shndo-shta, e tuj u mësue qyshë heret me rrahë rrugen e vertytit e t' ur-tis. Me fëmi të rritun këso doret, oh sa permirësohet gjith familja! Me arrsyë thotë Meshtár Frassinetti: M'epni dy fëmi të divoçem e kam me ndrrue fëtyren e një katundit. Sepse si per të keq, ashtu edhe per të mirë veprimi i njerzve ka një fuqi të madhe. E kështu kuer të shofin tjerët fëmit e shkollës tuj pá meshë per ditë, tuj thanë per ditë uratë, tuj marrë shpesh sakramëndet e rrëfimit e të kungimit, tuj u prû me urti në sá rasa të jetës, kan me u ndi të ngrehun ka pak ka pak edhe ata me punue mbas mënyret të fëmive; e kështu kan m' u xë kah shëlbimi i shpirtit, i cilli është qellimi mâ i parë i gjith veprimit t'onë.

E Zoti i pushtueshem, prej të cillit rrjedhë gjith e mira, ju dhashtë shndet e fuqi me krye mâ së mirit detyrat e jueja, e me punue pa u lodhë në lamë të perparimit per fé e per atdhë.

Shkoder, 5. IX. 93.

✦ LAZRI Argjipeshkvi

Çarkore e Argjipeshkvit të Shkoders, me të cilen teme-lohet Shoqnija e Sh'Jozefit per kishna të vorfna.

MESHTARVE TË NDERUESHEM T' ARKIDIEÇEZIT TË SHKODERS

SHNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Vllazen të Nderueshem!

Në kjoftë se të gjith populli i krishtën është i detyruem me u perkujdesë per hjeshimin e kishnave e per permirsimin e të gjith çkafes qi i perket nderimit të Zotit, pa dyshim kjo detyrë shëjte është fort mâ e madhe per ata, qi në mënyrë të posaçme janë kushtue sherbimit të hyjnueshem; due me thanë, është per né qi kena pasë fatin me këne zgiellë prej Zotit msuesat e popullit e prisat e tí kah rruga e shëlbimit. Na per të gjith ditë i thona të Lumit në shëjten Meshë: „*Domine, dilexi decorem domus tuae...* E kam pasë per zëmer, o Zot, hjeshin e shpís s' ate“; me të cillat fjalë per mos me dalë në rrënë, na shterngohena me pasë një zëll fort të censhem per me zbukurue ndertesat e Zotit, e per me majtë dliër e paster gjith-çka perdoret për sjellje të ndertimit të hyjnueshem.

Gjendja e mjerueshme e disá kishnave, rrëndimet shkollue prej luftnave qi ndollne, e të papasunit e shum famullinave nuk do të na ligshtojnë zëmren, nuk do ta ngathin veprimin t'onë, tuj diejt se Zo-tyn i Lumi nuk lypë prej nesh shka së munden, por deri kû të na mbrinë fuqija. Ne mos mujsim shum, të munden, pak; ne mos mujsim me ngrehë ndertesat të çmueshme, tujngrehin mbas nevojët; në mos muejshin me bâ të reja, te hijeshojmë e të meojmë të dlira ato qi kena. Të shifet me një fjalë se: „*zelus domus tuae comedit me*“, se zelli i shpís së Zotit i përvonë shpirtit t' ora. Kaer ta kena ket zellë pernjimënd, nuk kan per të manguë as mjetet; pse ká me premte Zoti qi të në bâhet ndimë shum kish.

E per me i dalë mâ dit ket qellim qi me permirsue gjendjen e ndertimit të hyjnueshem nder kishna t' ona kena dá, o Vllazen të nderueshem, me temetue në ket gjytetin t'onë një shoqni e cilla të perkujdeset per me stonsë kishnat me përa e sënde tjera qi lypen per të kryemit shëlleve fetare. Kjo shoqni ká me këne dy degësh: njena e atyne (trëna o grá) qi me të holla o ndryshej kan me dhanë ânden e përrës; tjetra e atyne (zoive o zojushave, të cillat per ndonji sahat në javë kan me falë mundin e duerve të veta per ket qellim të shëjtnueshem.

Kryesin e drejtimin e ksajë shoqni ja kena pshtetë fort të ndertit zotni Famullitarit të Shkoders, i cilli e vetë e neper mjet të ndimtarve të vet ka me u munduë me e hapë në popull ket shoqni nder dy degat qi diftue me.

Qandrra e sajë e vëndi kû kan me u mledhë pjestaret per me punue ka me kënë kuvëndi i Motrave Stigmatine, të cillat me nji zellë të levdueshem e kan pranue ket barrë, e janë diftue të gaçme me ja dhënë ktí veprimit perparimin mâ të naltë.

Prandej edhe ju o Vllazen të nderueshem, mos pritoni me ju bâ krah ksajë Veper bamirse, e cilla pa dyshim ka me vjeftë sa së thohët per me permirsue gjendjen e kishnave t'ona. Perhapnie nder famullina të Jueja degen e parë; xeni zëmrat e popullit të Juej mos me e kursye ndimen e vet per ket qellim të bekuem; tuj e sigurue se shka të napin per ket Veper, ja kan falë Zotit; e shka t'i falet Zotit jo veç nuk hupë, por edhe shperblehet me qinda heresh.

E bekimi i Zotit kjoftë me jue e me popull të juej, e ju forcoftë me punue per jetë të pasosme.

Shkoder, 6 - IX - 1923.

✠ LAZRI Argjipeshkvi

Programi i Shoqnis së Sh' Jozefit per Kishna të vorfna.

Per mbas çarkores të Zotnis Argjipeshkev N. 617 me 6. IX. 923 u temelue Shoqnija bâmirse per ndimen e kishnave të vorfna, e ju pshtet Shëjtiti Sh' Jozef.

Qellimi

Kjo Shoqni ka per qellim me lulzue kishnat e vorfna me petka Meshet e me tesha lterit; prandej dahet dy degësh, njëna e atyne qi napin landen e punës, tjetra e atyne qi falin punen e dorës.

Drejtimi

Drejtimin e ksajë Shoqni bâmirse ka me e pasë Zyrja famullitare e Shkoders.

Munden me marrë pjesë edhe Diegezet tjera, të cillave mbas sasís të ndimave qi të gojnë ju epet shperblimi.

Mjetet

1) Motrat Stigmatine tuj u marrë vesht me Drejtimin kan me kqyrë me gjetë puntore të pershpirtshme, të cillat të ja falin ksajë veper ndonji kohë të caktueme në javë.

2) Drejtimi ka m'u perkujdesë qi të nenshkruhen prej popullit ndima të permuejshme o të pervjetshme, per me sigurue qindrimin e Shoqnis.

3) Per ata qi nuk munden me u lidhë me dhanë ndoj ndimë të caktueme, ka me u vù te lteri i Sh' Jozefit nji kashetë me shëi kû bâmirsat kan me muejt me qitë lmoshen e vet.

Shperblim bâmirsave

Posë fitimit të çmueshem qi i perket para Zotit lmoshes dhanme per ket qellim të bekuem, është vëndue qi per se të cillin muej mâ të paren të merkurre të thohet nji Meshë te lteri i Sh' Jozefit per të gjith ata, qi me të holla, o me punë o me tjera të faluna i bâhen krah ksajë Veper bâmirse.

DREJTIMI

Leter e Argjipeshkvit të Shkoders Provinçjalit të Freteneve të Shqypnis permbi të shpifunat e nji Revistes.

PORT TË NDERSHMIT ATË

ATË PALË DODAJT

PROVINÇJALIT TË FRETNEVE TË SHQYPNIS

NË SHKODER

Fort i Ndershmi Atë.

Nuk kemi fjalë me diftue idhnimin qi pertoj në zemrë t'Onë artikulli i botuem në Revisten Pedagogjike (Botim i permujshem i Ministrís s' Arsimit) N. 9-10 Máj Qershuer 1923, f. 296-305, e qi ka per titull: „Shkolla e klerit fretner.“

Vetë dallimi i Klerit fretner prej Klerit pergjithesisht është në vetvedi nji shkak idhnimi. Ka nji dallim nuk e mendojmë, ndermjet të Klerit Rregulltar e të Klerit Shkollar, e është se në lulishte shpirtnore të Kishës Katolike, qi asht Kleri mbas, Urdhnat Rregulltar janë vullajt me të zgjedhun, lulet mâ të këndshme: njato lule prej të cilavet perhapet në gjith botën mbë nji mënyrë të posaçme „Christi bonus odor“, si thotë Apostulli. Prej tyne mâ e shuma e Shëitave qi nderojmë mbë lter, nder ta zamakët e pastrís, nder ta mofuesat mâ të shkelqyeshme të vesevet njerzore, nder ta dishmorët mâ të bindshem të Fë shëjte, nder ta zelli mâ veprues per të mbajtë, per të perhapë, per të rritë në të tana mënyrët dri-

ten e Unjillit shëjt, barasimin e klasëvet shoqnore e dashtuín per shoqi shojnë, qi i Lumi Jezu Krisht prúni mbi tokë e deshtë qi të hapej deri në skâjen e botës. Mbaston shembulli i lumnueshem i të madhit Patriarkë t' uej Shë Françeskut prej Assizit: shembull jo vetem per kohë të vet, por per të gjith kohna t' ardhshme. Ky është dallimi ndermjet t' urdhnave Rregulltarë e të Klerit Shekullár, ndermjet të Klerit fretnuer e të Klerit pergjithsisht: por ndryshim parimesh, ndryshim drejtimit fetár si në lámë të ditunís ashtu edhe në lámë të veprimi shoqnuer nuk ka, mbassi të gjith do të ndjekin një drejtim të vetem: kanunet e Kishës shëjte e zânin e Bariut të pergjithshem, të Shëjtit Át Papë.

E shi n' ato pika parimesh e drejtimit, per të cillat ajo e Perkokshme don me ju vûe faj jú, o Bij të dashtun, shifet sheshas se të Bijt e Shë Françeskut në Shqypní s' kan bâm tjetrë veç se me ndjekë urdhnat e Kishës shëjte e veprimin t' Onë.

Na mã të parët kundershtueme pse u lanë jashtë Kongresit Arsimuer të Tiranës drejtorat e mësuesat në zâ të shkollave të klerit; të njatye shkollave, qi të vetme dikúr në Shqypní, i dhanë Atdheut dijetarë të  mueshem e shkrimtár të permëndun; Na mã të parët  ueme zânin kundra mungeses së mësimit të Fës nder shkolla, tuj pâm se, me gjith qi e Perkohshmja thotë se „shtylla e parë e programës zyrtare qi ka Ministrija e Arsimit në veprim është pika e besimit“, në shum krabina nuk kishte vënd ky mësim, e në tjera i ishte lânë mësuesit, per të cilin Auktoriteti fetár nuk kishte dhânë gjikimin e vet; sá me mbërrí m' u mësue katekizmi katolik prej fetarit muhamedan.

Na, jo per qellime të padituna, si thotë e Perkohshmja (f. 304) por tuj  itue nejet e Kodit të Drejtes Kanonike, e vûem në rojë klerin e popullit t' Onë kundra shkollavet të perzieme, e kundra bashkëjetimit në konvikta të perziem, si „Malet t' ona“. E ja thomi me bál hapët gjithkuj se nuk është „krim per ket Atdhé“ (f. 298), as „gjà fare e turpshme në ketë shekull në Shqypní e lirë“ (f. 304). Historija e vjetrë e e sotshme e Shqypnis na difton se kurdoherë shqyphtarët, njëni në Kishë, e tjetri në Xhamí, u  uen si 'i nieri të tanë kú i thirrte nevoja e Atdheut, e nder male e katunde t' ona, së bashkut punojnë e së bashkut gjikojnë pa i dâm besimi; e se ndryshimi i besimit, edhe në Shqypní e lirë, nuk damton „cellulin e bashkimit“ „votren e villaznis“, pse shofim gjithkund neper zyre nëpunsat të besimeve të ndryshme qi punojnë villaznisht e me një harmoní të çuditshme. Edhe në Shqypní të lirë shofim per ditë Ofi-

cira e ushtarë tuj u mundue kush të mundet mã fort me i dalë zot e me ja zbardhë faqen Atdheut, tuj luftue e tuj dekë së bashkut per të. Edhe eksperjenza e atyne vëndeve, kú perpara nesh kje shtëm në veprim shkolla e bashkëjetimit i perziem na tregon ket të vetetë. Ministri i Prusies (protestante) Z. Altenstein në Programin shkolluer të rí (29. IV. 1882) thotë sheshazi se shkollat e perzieme e bashkëjetimi i fëmijvet të besimit të ndryshem nuk dhanë at fryt qi pritej prej sish, por per kundrazi.

Jo, o Bij të dashtun, mësimit e veprimet e Kishës katolike nuk janë „kundra shkencës e kundra logjikës“, pse ditunít e logjiken Ajo i perhapi e i ushqej n' Evropë e njeti; e edhe sot në çdo shtet të gjytetnuem të bijt e Kishës katolike gjinden në kulmin e ditunive spekulative e eksperimentale.

Nuk mund të mbshefim edhe një tjetrë shkak idhnimit. Revista pedagogjike, me gjith se porositë gjakftohtësi „në të tilla biseda, qi janë e duhet të jenë gjithnji siper idealit, e sidomos jashtë personalitetit“, nuk pat të vshtirë me i mohue klerit fretnuer zotsín e arsyt teknike e fetare. Lëni mb' anet arsyt fetare, per të cilat Revista (e do t' a pranojnë ajo vetë) nuk është kompetente; zotsín t' uej n' Arsim e diftojnë shkollat qi sot shtatëdhëtë vjet e mã teper jeni tuj mbajtë me at zotsí të dishmueme prej gjith atyne qi kan ndjekë ato shkolla, e prej drejtoravet e mësuesvet qi Shqypnija mbarë nderon e i njef në rresht të parë të Leteratyrës amtare.

Vijoni, o Bij të dashtun, me derdhë mundin t' uej aq të  mueshem per Fën e Atdhën, si e keni derdhë e shkrim deri sot. Nuk do të ju topisin kundershtimet e hueja; por mã fort do të ju apin fuqí të ré (në kjoftë e mundshme) me i vjetër të dashtunít Atdheut t' onë mbë gjitha mëndyrët tuj e dijtë se s'  terblim e mundit t' uej ka me ju dhanë njaj Zot, *cuius legatione fungimur*.

Bekimi i Tenzot kjoftë me Jú

Shkodrë, 31 tetuer 1923.

LAZAR Argjipeshkvi

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

AKTE CIVILE

Nji urdhen i Ministrís të Punce të Mbrendshme qí e kena botue në Fletoren Nr. IV. thote qí deri të bahej nji ligjë tjetër, kleri për që do punë qí t' i bite me Qeverrí të sillej prej Ministrís qí permëndme.

Tesh disá kohë ligja tjetër u bá, qí áskt „Statuti legal i komuniteteve fetare“, e mbas ksajë ligjë, si mërret vesht prej nenit 7 të këti Statutit, të perpjekunat e klerit kan me u bá me Ministrin e Drejtësis.

Nji çashtje tjetër fort e vjefshme për në á kënë dá prej Qeverrijet, due me thanë qí t' i epej kishnave pá të holla leter zotnimit permi pasuní qí kan; e ktú po e qesim Vendemin e Kshillit Ministruer qí flet mbi ket landë, tuj porositë xetësisht të gjith kujdestarët e ktyne pasunive, qí t' a kryejn ket sherbim sa má parë.

Vëndimi

Nr. 780. d. 2. 9. 22.

Kshilli Ministruer mbi propozimin e Drejtoriës së pergjithshme të Vakufefe, Nr. 192/I. me 16/7/22, vendosi qí të autorizojnë Zyrat kompetente Kadastrore për rregjistrimin e pasuninave të Vakufefe gratis në bazë të listavet qí do të ju epen të vertetueme prej Komisjonevet të Vakufevet, e prej Prefekturavet e Nenprefekturavet të yendit.

Vertetohet njisija me origjinalin

Sekretar' i Këshillit Min.

M. Curri l. v.

DREJTUER: D. Lale Shantoja.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MAMIN BARLETI"
SHKODER (2018)